

Paul Alberdingk Thijm en Rodenbachs praalgraf 1888

Michiel DE BRUYNE

Het „gelukskind” Albrecht Rodenbach maakte vanaf zijn eerste jaar te Leuven, het academiejaar 1876-1877, kennis met de Noordnederlandse hoogleraar in de Nederlandse Taal- en Letterkunde Paul Alberdingk Thijm. De ontmoetingsplaats was het Vlaamse verenigingsleven, o.a. vooral „Met Tijd en Vlijt”, waarvan Thijm sedert zijn academische benoeming in 1870 ondervoorzitter was. Al op 29 oktober 1876, hij was pas op 2 oktober te Leuven aangekomen, schreef Rodenbach aan zijn gewezen leraar en geestelijke vriend Hugo Verriest te Roeselare, dat hij Thijm ten huize had bezocht. De exacte datum waarop hij dit bezoek, waarschijnlijk op aanraden van Verriest, had gebracht, is niet bekend. Op maandag 19 februari 1877 kreeg de vurige Rodenbach voor de eerste maal college van Thijm; hij luisterde geboeid naar zijn „leerend woord”. Thijm was op 9 maart daarna aanwezig op en schreef zich in als lid van de op die avond gestichte studentenafdeling van het Davidsfonds; Rodenbach werd tot lid van het bestuur verkozen. In deze DF-afdeling luisterde Thijm op 13 november 1877 naar een voordracht van Rodenbach. Toen de hoogleraar op 4 april 1878 wegens interne onenigheid ontslag moest nemen als voorzitter van het Davidsfonds, schreef de verontwaardigde Rodenbach zijn snedig gedicht: *Na een beruchte algemene vergadering van het Davidsfonds*. Hij betitelde Thijm er als „een man van hoogen zin in geerte en daad”. In mei 1878 leerde de jonge dichter Thijms muzikale dochter en pianiste Elisabeth ten huize aan de Minderbroedersstraat kennen. Hij las er uit zijn drama *Gudrun* voor, waarvoor hij in 1878 „leefde”. Zijn kort nadien geschreven gedicht *Van ener Jongvrouw* alludeerde duidelijk op deze ontmoeting. In zijn (fragmentarisch) bewaard handschrift *Irolds Jeugd* (1878-1879) stond Elisabeth Thijm beeld voor de slanke jongvrouw Gertrud; hijzelf was de gemaskerde Irold. Van de *Uit-trede uit de Kerk*, plaats waar Irold zijn Gertrud ontmoet, maakte Rodenbach een met waterverf gekleurde, expressieve (bewaarde) tekening. Op 3 november 1878 pleitte Rodenbach met succes (nl. door applaus en niet door verkiezing) de bevestiging van Thijms ondervoorzitterschap van „Met Tijd en Vlijt”. Thijm nam dan toch ontslag op 17 november. De driftige Rodenbach schreef op 30 november zijn relevante brief naar Amaat Vyncke en bevestigde dat hij in de affaire-Thijm „... al den kant van Alb. Thijm (stond) en ben er de hevigste geweest”. Ondertussen bleef Albrecht de trouwe bezoeker op de artistieke, vooral muzikale „soirées” in Thijms stijlvolle woning, waar Thijms echtgenote, Emilia Gfrörer, de gastvrouw was. Elisabeth

was echter meestal afwezig. Zij studeerde van 1877 tot 1880 te Freiburg en was derhalve slechts tijdens de vakantie thuis. Op 20 oktober 1878 had Rodenbach in de Antwerpse „Nederlandsche Schouwburg” persoonlijk zijn prijs ontvangen voor de bekroning van *Gudrun*. Paul Alberdingk Thijm schreef in het juli-nummer 1879 van *Dietsche Warande* een lovende bijdrage (de eerste recensie over Rodenbach!) onder de titel: *Een Jonge Vlaamsche Dichter*. Hij besprak er met lof *Gudrun* en Rodenbachs *Eerste Gedichten* (1878)¹.

Rodenbach overleed in zijn geboortestad Roeselare op 23 juni 1880; hij werd op zaterdag 26 juni ten grave gedragen. Stapte de drieënvijftigjarige Amsterdammer Paul Alberdingk Thijm in de rouwstoet op bij het „aantal oud-professoren van den jeugdigen dichter”². Tussen Rodenbach en Thijm was een vriendschap en een zekere zielsverbondenheid gegroeid, waarvan Albrecht duidelijk het bestaan bevestigde. Thijm leerde Rodenbach de wereld en de waarde van de Nederlandse middeleeuwse cultuur ontdekken en tekende hem een neo-christelijke, gotische kunst voor. Te zijnen huize las hij Rodenbachs *Gudrun*-handschrift en bepaalde hij zijn visie over de hoofdpersoon en over Wate. Hij stimuleerde de jonge dichter, van wie hij al in 1877 het gedicht *Fierheid* opnam in zijn *Spiegel van Nederlandsche Letteren*. Thijms liefde voor het verleden der Nederlandse cultuur, zijn sociale en dus nationale, volkse opvatting over de kunst, was rechtstreeks bepalend voor de volksgebonden inzichten en Vlaamse overtuiging van de „knapen van Vlaanderen”.

Wanneer er van Rodenbachs zijde vele biografische gegevens over de relatie Thijm-Rodenbach bestaan, dan blijkt Thijm terzake eerder zeer karig daarover genotuleerd te hebben. Bekend is echter zijn herinnering die hij op St.-Maarten 1901 neerschreef in de „binnenleiding” voor het boek van Jozef Muls *Albrecht Rodenbachs Gudrun*. Gevat schreef hij: „*De dagen van Albrecht Rodenbach zijn voorbij, maar zijn geest blijft onder ons leven. Die geest is een streven naar vrijheid voor de moedertaal, in alle wetenschap, in alle bestuur. Dat streven is eene opwekking tot godsdienst en kunstzin ...*

*Hoe aandoenlijk klinken mij, uit het jaar 1877, nog heden de woorden van mijn diepbetreunden jongen vriend in de ooren: „Wij willen in eigen Taal werken voor God en Kunst; wij willen geen revolutie. En toch”, zeide hij met doffe stem, „toch heeten wij bij sommigen oproermakers”. Gudrun is eene oprechte uitdrukking van Rodenbachs dichterlijken geest: het slot is eene verzuchting naar het ideaal”*³.

1. M. DE BRUYNE-L. GEVERS, *Kroniek van Albrecht Rodenbach*, Brugge 1980, pp. 103, 109, 119, 121, 122, 155, 183, 189, 211, 215, 227, 228 en 239; R. F. LISSENS, *Albrecht Rodenbach en Alberdingk Thijm*, in: *Leuvense Bijdragen. Tijdschrift over moderne Philologie*, jg. 24, 1942, pp. 81-97.

2. *Albrecht Rodenbach*, Brugge (Modest Delplace), zj., (1880), p. 47.

3. J. MULS, *Albrecht Rodenbach's Gudrun*, V. Delille (Duimpjesuitgave) Maldegem 1902, p. 5; Muls droeg zijn studie op aan P. F. M. Alberdingk Thijm.

Er bestaan geen rechtstreekse correspondentie over de relatie Thijm-Rodenbach⁴ die ons preciezere gegevens en verduidelijking over de betekenis en de omvang van deze verhouding zou kunnen aanbrengen. Toch vonden wij onlangs twee brieven⁵ van de hand van Thijm waaruit een onrechtstreekse benadering van de relatie Thijm-Rodenbach zelfs psychologisch verduidelijkt wordt. Voor 1888 was de oprichting van het praalgraf, werk van Julius Lagae (Roeselare 1862-Brugge 1931), te Roeselare vast gepland. De promotoren daarvan waren dokter Julius Delbeke (Torhout 1859-Roeselare 1916), schoolmakker van Rodenbach in het Roeselaarse Klein Seminarie en later strijdend-Vlaams, katholiek volksvertegenwoordiger⁶. Hij nam het voorzitterschap van het „Midden-Comiteit” voor het huldebetoon aan. Zijn secretaris was Zeger Maelfait (Roeselare, 1850-1913), die met Rodenbach in 1876-77 te Leuven verbleef en ook college liep bij Paul Alberdingk Thijm⁷. Professor-dokter Gustaaf Verriest (Deerlijk 1843-St.-Cloud 1918), die de zieke Rodenbach te Leuven had verzorgd (1879-1880) en Thijm ook te vriende had, was erevoorzitter van het huldecomité. Secretaris Maelfait nodigde op 26 januari 1888 de Vlaamse prominenten uit op het huldefeest op zaterdag 1 september en de onthulling van het praalgraf en de Rodenbachstoet op zondag 2 september 1888. Zij werden bovendien gevraagd „hun penning te gunnen” om de financiële uitgaven te kunnen dragen. Ook Paul Alberdingk Thijm was uitgenodigd. Hij stortte al in januari 1888 20 fr. tot steun. Thijm bleek enthousiast en schreef vanuit Vlierbeek, waar hij toen verbleef, een instemmende brief dd. 25 augustus 1888 aan Maelfait :

„ Waarde Heer,

Mijn voornemen is den eersten sept. om 12.21 u uit Brussel naar Rouselaere te sporen om aan onzen Rodenbach hulde te bewijzen (aankomst ± 5 u.). Ik hoop van harte dat het feest wel slage, en de wakkere jongelingschap beloond wordt voor de moeite.

Met achting en vriendschap, geheel de uwe.

Paul Alberdingk Thijm. ”

Thijm moest echter zijn aanwezigheid op de hulde aan „onzen” Rodenbach afzeggen. Zes dagen later, daags vóór de muzikale hulde, schreef hij opnieuw naar Maelfait :

„ Waarde Heer,

Ik schrijf nu een onaangenaam bericht. Doch euvel duiden en kunt gij 't niet. Ook zelf heb ik er te veel pijn van.

4. R. F. LISSENS, *a.w.*, p. 85.

5. In het *privé-archief* van Zeger Maelfait.

6. M. DE BRUYNE, *Delbeke Julius*, in : *Groten uit het Roeselaarse I*, Ledeberg 1968 (overdruk uit het Nationaal Biografisch Woordenboek III), pp. 10-12.

7. M. DE BRUYNE, *Maelfait Victor* (Zeger), *ibid.*, pp. 13-16.

Verleden week ben ik gevallen en heb mijn been gewond. 'k Peisde : 't en zal de blijde reize naar Rouselaere niet beletten. Misgerekend ! Uw voorzitter, mijne arts, Dr. Gustaaf Verriest verbiedt mij streng elke reis. Alle degenen die Albrecht Rodenbach gekend hebben, weten welke warme vriendschap de dappere strijder en edele knaap mij toedroeg. En ik zag hem toch zoo geerne ! Hoe heeft hij ons in den familiekring ook niet met de voordracht van Gudrun getroffen !...

De mensch wikt en God beschikt. Het zij zoo ! ... Op den huldedag sluit ik mij in 't gebed bij u allen, wakkere en erkentelijke strijders, aan.

Neem dit weinige voor lief, en, als gij Albrecht gedenkt, zendt dan ook, als 't mogelijk is, een schietgedachteke aan zijnen en uwen voormaligen leeraar, die u, waarde heer Maelfait, en allen die 't rechtzinnig meenen in 't werken voor de moedertaal, met oprechte genegenheid in de gedachtenis bewaart.

Met krachtigen handdruk, heil !

P. Alberdingk Thijm, Vlierbeek bij Leuven, 31 aug. 1888. ''

Wij weten niet of Thijm later Rodenbachs graf kwam bezoeken. Toen op 23 augustus 1909 Rodenbachs standbeeld, werk van Julius Lagae, te Roeselare werd onthuld, was Thijm al op 1 februari 1904 te Kessel-Lo overleden.

Zeger Maelfaitstraat 31
8810 Rumbeke